

Переживання свободи та відповідальності, пов'язаних з вибором життєвого шляху молоді у кризисний період

Гилевич Юлія Олександрівна

магістрантка ННІ психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: gylevychiuo@krok.edu.ua

Живоглядов Юрій Олексійович

к. психол. н., доцент кафедри психології,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: yuriygo@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0002-6763-2737

Життєвий шлях-індивідуальна історія людини, еволюція особистості як послідовність вікових етапів її біографії. Життєвий шлях завжди унікальний, тому на другому етапі відбувається акцентування на життєвих подіях та відповідних їм індивідуальних переживаннях, тобто відокремлення відмінних рис, що виявляються у житті різних людей.

Актуальність пошуку шляхів моделювання майбутнього пов'язана з бажанням людини контролювати своє життя, реалізовувати свої бажання, розпізнавати роздратування та контролювати несподівані, спонтанні впливи. Відчуття хоча б часткової впорядкованості, «приборканості» майбутнього породжує довіру до світу, переживання внутрішньої свободи у формуванні життєвого шляху. Звичайно, кожен у житті має відсоток прокачаності удачі, проте ми всі однаково несемо відповідальність за побудову свого майбутнього життєвого шляху. Однак сучасній молоді випав час із досить важкими й сумними перешкодами, такими як війна та епідемія, що величезною мірою обмежує свободу вибору та дій у побудові свого життя. Свобода і відповідальність-дві сторони одного цілого-свідомої людської діяльності. Свобода породжує відповідальність, відповідальність спрямовує свободу. Той, хто визнає несвободу, повну детермінованість особистості, знімає з неї особисту відповідальність за її поведінку та її життя. Людина приймає у житті багато рішень, але головним стає йому вибір життєвого шляху. Виникнення такої потреби пов'язане з усвідомленням себе у суспільстві, а також з роздумом про власні потреби. У світі відсутній приклад існування пари абсолютно однакових людей, кожен вибирає власну дорогу проб і помилок, що називається пошуком самого себе, життєвих цінностей та власних орієнтирів.

Дослідженню питань стосовно переживання свободи та відповідальності, пов'язаних з вибором життєвого шляху присвятили свої праці провідні вітчизняні та зарубіжні вчені: Титаренко Т. М., Татенко В. О., Горностай П. П., Сонді Л. та ін. Це далеко не повний перелік дослідників, які у своєму науковому доробку звертаються до вивчення психологічних чинників вибору життєвого шляху. Проте, незважаючи на фундаментальність праць названих учених та дослідження сучасних психологів, невирішеними залишається ряд питань методологічного, теоретичного та практичного характеру, що свідчить про актуальність дослідження даної теми і на сьогодні.

Наше просування життєвою дорогою ніколи не відбувається чітко за розкладом. Цей шлях хіба на дуже невеликих ділянках виглядає гладким і прямим. Дорога життя на різних вікових етапах то розширюється, то звужується, то починає петляти і кружляти. Тому ми рухаємося вперед, іноді прискорюючись, а іноді майже зупиняючись або

повертаючи назад. І кожна криза змушує по-новому подивитись пройдений шлях і намітити перспективу руху.

Наративи життєвого досвіду, інтерпретуючи минуле, осмислюючи теперішнє та передбачаючи майбутнє, моделюють індивідуальний життєвий шлях людини. Життєві завдання є енергомісткими, цілеспрямованими футурологічними наративами, які складаються під час завершення чергового життєвого етапу з метою планування етапу наступного, що передбачає пошуки нового сенсу, нового якісного наповнення процесу життєздійснення.

Отже, життєтворчість сучасної технологічно свідомої людини будується в тривимірній системі координат, структурними одиницями якої є: активна життєва позиція людини (здатність швидко приймати оригінальні та ефективні рішення); рівень і якість його прибутковості; природна хронізація особистого життя людини (швидкість проживання свого життя). Позитивний критерій життєтворчості є і критерієм розширення життєвого світу. Людина сама вибиратиме, що для неї краще, коли вона матиме можливість обирати власні стосунки зі світом, коли матиме достатньо повну та багатовимірну картину світу. Життєтворчі функції реалізуються в різних сферах життєдіяльності людини-мистецтві, спілкуванні з другою половинкою, сімейному вихованні тощо. На особистісному рівні життєтворчість передбачає певний ступінь відкритості та суб'єктивності, що надає людині можливість брати відповідальність за розширення свого власний життєвий світ, Самостійний пошук і формування життєвих орієнтирів. Таке розширення відбувається в процесі природного розвитку особистості, коли контексти розуміння світу урізноманітнюються і поглиблюються.

Ключові слова: Життєвий шлях, сенс, потенціал, свобода, відповідальність, вибір, психологія.

Список використаних джерел

1. Титаренко Т. М. *Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності*; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К.: Міленіум, 2014.-206 с.
2. Титаренко Т. М., Злобіна Є. Г., Лепіхова Л. А. *Як будувати власне майбутнє: життєві завдання особистості*; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології.-Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012. 512 с.
3. Слюсаревський М. М., Найдьонова Л. О., Титаренко Т. М., Татенко В. О., Горностай П. П., Кочубейник О. М., Лазоренко Б. П. *Життєвий світ і психологічна безпека змін*. Талком, 2020. 318 с.
4. Гундєртайло Ю. Д, Клімчук В. А, Кляпець О. Я. *під нав. ред. Титаренко Т. М. Психологія життєтворчості особистості в сучасному світі*; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К.: Міленіум, 2016. 320 с.
5. Собчик Л. Н. *Метод портретних виборів*. 2009. 96 с.
6. Сонді Л. *Долеаналіз*. М.: Три квадрати, 2007. 94-106 с.